

AVANTAJUL COMPETITIV REGIONAL - FACTOR IMPORTANT PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A ECONOMIEI REGIONALE

BABII Leonid, dr. hab. în economie, USARB

This article presents the importance of the competitiveness factor in the long-term development of the region, in conditions of European Union integration, based on the municipality Balti case.

Conceptul de dezvoltare regională este introdus ca o trăsătură calitativă sau structurală a economiei unei regiuni.

În cadrul Uniunii Europene, politica de dezvoltare regională are un caracter special, realizat prin aplicarea de instrumente financiare, pe baza următoarelor principii:

1. *Principiul compensatoriu.* Politica de dezvoltare regională europeană s-a format în vederea compensării statelor-membre pentru eventualele costuri sau dezavantaje rezultate din participarea la Uniune.

2. *Principiul redistributiv.* Rațiunea pentru o politică de dezvoltare regională europeană constă în alocarea eficientă a resurselor disponibile țărilor-membre.

3. *Principiul creșterii endogene.* Prevede susținerea și încurajarea mobilității factorilor de producție cu scopul creșterii potențialului de dezvoltare a regiunilor.

Obiectivul general, urmărit prin implementarea acestor trei principii, este acela de a reduce disparitățile de dezvoltare a diferitor regiuni, prin suportul regiunilor slab ori subdezvoltate, pentru a le ajuta să atingă nivelurile de dezvoltare similar cu regiunile dezvoltate.

Reducerea decalajului dintre economiile Uniunii Europene și asigurarea unei dezvoltări durabile la nivel regional, presupune valorificarea avantajelor competitive pe plan european.

După opinia noastră, pentru asigurarea unui avantaj competitiv al Republicii Moldova, considerăm 3 grupe de indicatori, care necesită o atenție sporită și îmbunătățiri:

- *Mediul de afaceri*
- *Resursele umane și fizice*
- *Procesul de inovare*

Avantajul competitiv impune efectuarea unor analize empirice la nivel micro-, mezo- și macroeconomic pentru a pune în evidență cauzele și consecințele unor politici; invită la formularea și aplicarea unor politici adecvate, care să conducă la o dezvoltare economică durabilă; indică căile și metodele de acțiune în vederea realizării obiectivului principal – *creșterea economică, sporirea gradului de competitivitate și internaționalizare a economiei.*

În acest context, propunem spre analiză potențialul mun. Bălți, un adevărat pol de creștere pentru localitățile din regiune, atât din punct de vedere economic, cât și din punct de vedere educațional și cultural.

Mediul de afaceri. În condițiile integrării în Uniunea Europeană, avantajul competitiv la nivel regional și local trebuie asigurat în baza întreprinderilor mici și mijlocii.

Conform datelor statistice pe anul 2015, în sectorul întreprinderilor mici și mijlocii din mun. Bălți activează 97,3% din numărul total de întreprinderi care generează venituri din vânzări în proporție de 25,1% din veniturile din vânzări totale.

Din numărul total de întreprinderi 48,5% au suferit pierderi, iar 97,9% din acestea sunt întreprinderile mici și mijlocii.

În condițiile, când majoritatea întreprinderilor mici și mijlocii activează în sfera neproductivă, iar circa 50,0% din numărul total de întreprinderi suportă pierderi, asigurarea unei dezvoltări durabile în condițiile integrării în Uniunea Europeană este deficilă, sau chiar imposibilă.

Astfel, se atestă un număr redus de întreprinderi pregătite pentru o cooperare transfrontalieră eficientă, deși există un potențial înalt în dezvoltarea a unei industrii solide care ar consolida mediul de afaceri local și ar spori nivelul de internaționalizare a economiei locale.

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
*ASIGURAREA VIABILITĂȚII ECONOMICO-MANAGERIALE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A ECONOMIEI
REGIONALE ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ÎN UE*

În acest context, crearea unui sector industrial tehnologic avansat, eficient și competitiv, racordat la standardele europene, devine unul din scopurile prioritare în dezvoltarea economiei locale, iar specializarea economiei locale este singurul mecanism al asigurării unei creșteri economice sustenabile.

Premisele pentru consolidarea mediului de afaceri din municipiu prin reorientarea întreprinderilor mici și mijlocii spre sectorul industrial și asigurarea unei producții competitive la nivel local sunt:

- prezența unui număr important de întreprinderi industriale în mun. Bălți, care constituie o oportunitate pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii prin integrarea acestora în lanțurile de furnizori a întreprinderilor mari;

- prezența în apropierea municipiului a unor furnizori importanți de materie primă pentru sectorul industrial alimentar, ce reprezintă un stimulent pentru sectorul întreprinderilor mici și mijlocii de a se reorienta spre industria alimentară;

- o regiune puternic industrializată, datorită numărului mare de întreprinderi industriale și cu un potențial înalt de industrializare datorită existenței a trei Zone Economice Libere (ZEL „Bălți”, ZEL „OtaciBusiness”, Aeroportul Internațional Liber Mărculești) și patru zone cu statut de Parc Industrial, (PI „Răut” din mun. Bălți, PI din cadrul Zonei economice Libere „Bălți”, PI Edineț și PI de pe teritoriul S.A. „Uzina de mașini de salubritate Fălești”).

În mod traditional, specializarea economiei locale trebuie să aibă loc, în primul rind, în acele ramuri ale industriei, în care mai avem anumite avantaje și există un potențial al pieței de desfacere.

În structura industriei locale predomină fabricarea echipamentelor electrice (33,3% din total producție industrială), industria alimentară (31,1%) și industria textilă (9,2%).

Structura exportului este formată în mare parte din livrării de echipament electric (60,5%); îmbrăcăminte (22,7%); producție altor produse din minerale nemetalifere (4,9%); produse alimentare (7,0%) și băuturi (0,8%).

Potențialul de export al municipiului ar trebui asigurat de către întreprinderile, care activează în ramurile cu înaltă valoare adăugată, iar politica de specializare necesită să fie axată pe întreprinderile care au un nivel înalt al costului, un preț de realizare înalt și cu o viteză de rotație a activelor mică.

Conform datelor statistice, în mun. Bălți, 18,0% din numărul total de întreprinderi industriale reprezintă întreprinderi străine și 11,9% întreprinderi mixte cu capital străin. Întreprinderile străine au produs în anul 2015 circa 45,5% din volumul total al producției fabricate, iar întreprinderile mixte cu capital strain – 20,7%.

Direcțiile prioritare pentru dezvoltarea unei industrii solide în mun. Bălți, care ar asigura un avantaj competitiv pe plan European, sunt:

- industria echipamentelor electrice;
- industria tehnologiilor informaționale și comunicații;
- industria altor produse din minerale nemetalifere;
- industria textilă.

În industria echipamentelor electrice, mun. Bălți a reușit să atragă investiții străine directe din partea unor mari companii producătoare de cablaje electrice, precum Draexlmaier cu investiții de 30,0 mil. dolari SUA și Gebauer & Griller cu investiții de 18,0 mil. dolari SUA.

În Parcul Industrial Răut activează întreprinderi specializate în producerea echipamentului și pieselor din metal, producerea de accesorii pentru automobile, întreținerea și repararea echipamentelor hidroacustice și medicale, cercetarea, testarea ș.a..

Accentuăm că principalul avantaj competitiv al mun. Bălți constă în existența Zonei Economice Libere Bălți, Parcului Industrial Răut și prezență în regiune rezidenți de talie mondială specializați în industrii cu valoarea adăugată înaltă.

Fortificarea avantajului respectiv necesită promovarea politicilor îndreptate spre „înrădăcinarea” companiilor străine investitoare în economia locală, prin stimularea legăturilor acestora cu furnizorii de bunuri și servicii locali și prin convingere întreprinderilor partenere a rezidenților din mun. Bălți în investirea în economia locală.

Totodată, mun. Bălți încă mai păstrează o serie de întreprinderi care anterior serveau ca modele de referință, ceea ce reprezintă un avantaj pentru economia locală. Valorificarea acestui avantaj poate fi realizat prin deschiderea întreprinderilor respective pentru investiții străine și specializare în crearea unei producții de brand pentru export.

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
*ASIGURAREA VIABILITĂȚII ECONOMICO-MANAGERIALE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A ECONOMIEI
REGIONALE ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ÎN UE*

Resursele umane și fizice. Resursele umane ale mun. Bălți reprezintă una dintre resursele economice cele mai importante pentru asigurarea unei dezvoltări durabile în condițiile integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană.

Circa 41,2% din numărul total de angajați activează în sectorul întreprinderilor mici și mijlocii. Productivitatea medie a unui angajat în sectorul respectiv constituie 262,9 mii lei mii lei, în timp ce productivitatea medie a unui angajat pe total întreprinderi este de 431,1 mii lei.

Succesele regiunii Balcanice conduc la ideea că factorul principal, în prezența cărora o țară sau o regiune poate să rămână blocată la nivelul inferior al lanțului valoric constă în existența forței de muncă semi-calificate și relative ieftine.

Actualmente, costul redus al forței de muncă din Republica Moldova, nu mai prezintă o atracție pentru investitorii străini, iar puține persoane corespund cerințelor întreprinderilor străine. Această s-a constatat și prin politica de cadre promovată de întreprinderea cu capital strain “Draxelmaier”.

La fel, mun. Bălți dispune de următoarele avantaje competitive care necesită a fi valorificate și atrase în circuitul economic:

- nivelul înalt al populației apte de muncă (67,0% din 150,7 mii populație înregistrată în mun. Bălți la situația din 01.01.2016 reprezintă populația cu vârsta aptă de muncă);
- existența instituțiilor superioare de învățământ, medii de specialitate, profesional-tehnice, care servesc drept bază excelentă pentru dezvoltarea resurselor umane;
- existența cadrelor formate în domeniul industriei alimentare, electronice, textile și constructoare de mașini, datorită experienței acumulate la întreprinderile industriale din municipiu;
- învecinarea cu orașele Fălești, Glodeni, Rîșcani și Sîngerei, care se află la o distanță de 20–40 km, precum și alte localități rurale care pot servi o sursă suplimentară al forței de muncă.

Datorită Universității de Stat „Alec Russo”, mun. Bălți deține cel mai puternic centru de studii de limbă străină din Republica Moldova, ceea ce constituie un avantaj incontestabil pentru întreprinderile străine în procesul de globalizare. Totodată, avantajul respectiv oferă și un transfer managerial pentru economia locală.

La capitolul infrastructurii de transport și comunicații, în municipiu se intersectează importante artere de transport național și internațional rutiere și feroviare, iar avantaje competitive semnificative ar putea fi:

- utilizarea celor 2 Aeroporturi: de la Bălți și Mărculești;
- îmbunătățirea infrastructurii fizice în scopul reducerii cheltuielilor de transport pentru agenți economici;
- realizarea proiectului de alimentare cu apă în regiunea de dezvoltare „Nord” prin reabilitarea apeductului Soroca-Bălți și alte rețele de apă din regiune, în scopul creșterii numărului de conexiuni la apeduct și între raioane, reducerea pierderilor de apă, micșorarea consumului de energie. utilizată la prestarea serviciilor și asigurarea accesului la surse sigure de apă potabilă,
- crearea condițiilor pentru asigurarea punctelor strategice de atragere a investițiilor în mun. Bălți (Zona Economică Liberă Bălți și Parcul Industrial Răut) cu resurse termo-energetice de înaltă capacitate.

Procesul de inovare. Fără un proces inovațional, sporirea competitivității și nivelului de internaționalizare a întreprinderilor locale este imposibilă.

Mun. Bălți dispune de un potențial înalt în inovare și cercetare datorită existenței Universității de Stat „Alec Russo” și Institutului de Cercetări pentru Culturile de Cîmp „Selecția”.

Totodată, în condițiile integrării în Uniunea Europeană, „motorul” dezvoltării unei economii locale și regionale durabile ar trebui să revină clusterelor, care va permite întreprinderilor mici și mijlocii:

- să penetreze în mod colectiv și cu succes pe piața Uniunii Europene;
- să sporească accesul la fondurile Uniunii Europene prin participarea în programele Uniunii Europene în domeniul dezvoltării clusteriale;
- să dezvolte relații dintre industrie, universități și comunitatea de afaceri;
- să utilizeze eficient resursele financiare, materiale și informaționale.

De aceea, este necesar de a forma o asocieră dintr-un grup de întreprinderi mici și mijlocii (de regulă din același domeniu) cu universitățile, instituții de cercetare, centrele de formare profesională pentru a soluționa

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
**ASIGURAREA VIABILITĂȚII ECONOMICO-MANAGERIALE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A ECONOMIEI
REGIONALE ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ÎN UE**

problemele comune cu care se confruntă, și probleme care amenință competitivitatea întreprinderilor din sectorul în care activează.

Inițiativa de creare a clusterului trebuie să vină, în primul rind, de la agenți economici, iar autoritatea publică locală trebuie să susțină și să promoveze crearea și dezvoltarea clusterului în regiune.

Pentru asigurarea progresului și succesului în procesul de dezvoltare a clusterelor la nivel local și regional, este nevoie de participarea activă a actorilor cheie: agenți economici, Universitatea de Stat „Alec Russo”, Institutul de Cercetări pentru Culturile de Cîmp „Selecția”, Camera de Comerț și Industrie Bălți și Agenția de Dezvoltare Regională Nord.

În aceeași timp, statul, prin politicile sale, trebuie să susțină apariția și dezvoltarea acestor forme de asocieri. În acest context, este necesar și perfecționarea Legii cu privire la Concepția dezvoltării clusteriale a sectorului industrial al Republicii Moldova, (HG nr. 614 din 20.08.2013), prin elaborarea unor măsuri și politici active, necesare încurajării apariției și/sau funcționării eficiente.

Din analiza efectuată rezultă că întreprinderile mici și mijlocii din mun. Bălți nu au capacitate suficientă de a soluționa problemele cu care se confruntă și care ar putea să-i aducă un avantaj competitiv, în timp ce municipiul dispune de o infrastructura necesară pentru asigurarea unei dezvoltării durabile a economiei locale și regionale și crearea unor clustere de succes la nivel local și regional.

O precondiție în dezvoltarea unui mediu de afaceri competitiv ar trebui să fie stoparea exodului masiv al forței de muncă tinere și calificate peste hotare în condițiile integrării în Uniunea Europeană.

Politica administrației publice locale trebuie să fie orientată spre:

- crearea unui mediu de afaceri competitiv și consolidat cu valoare adăugată înaltă, orientată spre export pentru crearea unor parteneriate și relații de cooperare durabilă în cadrul Euroregiunii;
- identificarea unui partener strategic, bine poziționat, care și-ar asuma răspunderea de a juca rolul de ghid către piața Uniunii Europene;
- trecerea de la o economie dependentă de import la o economie creatoare de valoare adăugată;
- asigurarea economiei locale cu cadre calificate, reieșind din cererea și oferta pe piața muncii și cerințele investitorilor străine;
- creșterea potențialului de cercetare și inovare prin crearea clusterelor industriale la nivel local și regional, care ar permite crearea unui avantaj competitiv, incontestabil pentru economia locală și regională prin fortificare avantajelor competitive existente și apariția noilor avantaje;
- racordarea infrastructurii fizice la standardele europene;
- atragerea investițiilor străine directe în domeniile prioritare ale economiei locale și regionale prin crearea întreprinderilor mixte cu capital străin.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. BABII L. „*Strategia de Dezvoltare Durabilă a municipiului Bălți pe anii 2016-2019*”, Bălți, 2015, 119 p.
2. CHISTRUGA B. „*Competitivitatea Republicii Moldova prin prisma ramurilor prioritare, exportului, ISD-urilor și cooperării internaționale*”, Integrarea și Cooperarea Economică Regională. Ed. ASEM, Chișinău, 2010, p.220.
3. TERTEA I. „*Potențialul de „clusterizare” al economiei R. Moldovei*”, Politici pentru dezvoltarea clusterilor în Moldova. IDIS Viitorul, 2016, p.12.